

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2024 року,
протокол № 2.

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

Олег ОМЕЛЬЧУК

30 серпня 2024 року

М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

**«Зелене підприємництво та сталі бізнес-моделі»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 073 Менеджмент
галузі знань 07 Управління та адміністрування**

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри менеджменту, економіки,
статистики та цифрових технологій,
кандидатка економічних наук, доцентка
27 серпня 2024 року

Дар'я АРЗЯНЦЕВА

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри менеджменту, економіки, статистики та цифрових технологій
27 серпня 2024 року, протокол № 1 .

Завідувачка кафедри, кандидатка економічних
наук, доцентка, доцентка кафедри
27 серпня 2024 року

Наталія ЗАХАРКЕВИЧ

Деканеса факультету управління та
економіки, кандидатка економічних наук,
доцентка
27 серпня 2024 року

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
29 серпня 2024 року

Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг 0,57 ум.др.арк.

ЗМІСТ

			Стор.
1.	Опис навчальної дисципліни	–	3
2.	Заплановані результати навчання	–	4
3.	Програма навчальної дисципліни	–	4
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	6
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	–	6
	4.2. Аудиторні заняття	–	7
	4.3. Завдання для самостійної роботи студентів	–	7
5.	Методи навчання та контролю	–	7
6.	Схема нарахування балів	–	8
7.	Рекомендована література	–	8
	7.1. Основна література	–	8
	7.2. Допоміжна література	–	9
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	10

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 07 Управління та адміністрування
2. Код і назва спеціальності	– 073 Менеджмент
3. Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Зелене підприємництво та сталі бізнес-моделі
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ППВ.7.52
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– четвертий
10. Семестр	– сьомий
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3/90
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 36
% від загального обсягу	– 40
лекційні заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
семінарські заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 54
% від загального обсягу	– 60
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2
самостійної роботи	– 4
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 10
% від загального обсягу	– 11
лекційні заняття (годин)	– 6
% від обсягу аудиторних годин	– 60
семінарські заняття (годин)	– 4

% від обсягу аудиторних годин	– 40
самостійна робота (годин)	– 80
% від загального обсягу тижневих годин:	– 89
аудиторних занять	– 1,11
самостійної роботи	– 4,44
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ППО 14 Операційний менеджмент, ППО 16 Економічний аналіз, ППО 18 Соціальна відповідальність та етика бізнесу, ППО 20 Економіка і фінанси підприємства, ППО 23 Управління інноваціям
2) супутні дисципліни	– ППО 26 Економічне обґрунтування управлінських рішень
3) наступні дисципліни	– Бакалаврська робота
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	ЗК 5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. СК 1. Здатність визначати та описувати характеристики організації СК 2. Здатність аналізувати результати діяльності бізнес-структур, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища. СК 6. Здатність діяти соціально-відповідально і свідомо.
Результати навчання	ПР 4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень. ПР 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації. ПР 8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації. ПР 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність та напрями розвитку зеленого підприємництва

Передісторія сталого розвитку, глобальні зміни клімату. Концепція сталого розвитку та її взаємозв'язок з підприємництвом. Цілі сталого розвитку як основа для зеленого підприємництва. Визначення поняття зеленого підприємництва та його відмінності від традиційного. Основні напрями розвитку зеленого підприємництва: ефективне використання ресурсів, зниження викидів, сталий розвиток екологічно чистих технологій. Глобальні тенденції та перспективи розвитку зеленого підприємництва в контексті змін клімату.

Тема 2. Роль державної політики та регулювання у підтримці зеленого підприємництва

Державна політика як рушійна сила розвитку зеленого підприємництва. Огляд національних та міжнародних програм підтримки сталого розвитку бізнесу. Механізми державного регулювання: податкові пільги, дотації, субсидії, гранти для зелених підприємств. Роль міжнародних організацій в сприянні розвитку екологічних бізнес-моделей. Порівняння державних політик різних країн щодо підтримки зеленого підприємництва. Взаємодія між урядом, бізнесом та громадянським суспільством у процесі реалізації екологічних ініціатив.

Тема 3. Зелене підприємництво: типи зелених бізнес-моделей

Бізнес-моделі зеленого підприємництва. Поняття стійкої бізнес-моделі Canvas. Застосування стійкої бізнес-моделі Canvas до зелених підприємств. Бачення (візія) підприємства. Місія підприємства. Ціннісна пропозиція. Клієнти та ключові зацікавлені сторони зеленого підприємництва. Фінансування зеленого бізнесу: структура витрат, потоки доходів і джерела фінансування. Ключові напрями діяльності. Ключові ресурси. Ключові партнери. Кращі практики реалізації сталих бізнес-моделей у світі та Україні.

Тема 4. Інструментарій ефективного управління сталим розвитком зеленого підприємництва на основі smart-спеціалізацій

Огляд концепції smart-спеціалізації в контексті зеленого підприємництва. Інструменти управління сталим розвитком: аналіз потреб, інноваційні стратегії, технології. Вплив smart-спеціалізацій на орієнтацію підприємств щодо екологічно чистих і ефективних бізнес-моделей. Роль технологічних кластерів, науково-дослідних інститутів та інших партнерів у розвитку зелених підприємств. Приклади успішних smart-спеціалізацій, які стимулюють сталий розвиток на місцевому й національному рівнях.

Тема 5. Фінансування зелених ініціатив: інструменти і механізми для сталого бізнесу

Огляд фінансових інструментів, що підтримують зелені ініціативи: зелені облігації, інвестиційні фонди, кредити для сталих проєктів. Роль венчурного капіталу в розвитку екологічних стартапів. Механізми державного фінансування: субсидії, гранти, податкові пільги. Інструменти фінансування екоінновацій у різних секторах економіки. Аналіз досвіду міжнародних фінансових установ у підтримці зелених ініціатив. Вивчення можливостей для малого й середнього бізнесу в залученні фінансування для екологічних проєктів.

Тема 6. Зелений маркетинг: як підприємство може успішно впроваджувати екологічні стратегії на ринку

Принципи зеленого маркетингу та його застосування в умовах глобальних екологічних змін. Стратегії забезпечення екологічно чистих продуктів і послуг. Роль екологічної сертифікації та екомаркування у формуванні іміджу підприємства. Вивчення стратегії взаємодії з екологічно свідомими споживачами. Ризики та можливості під час використання зелених маркетингових стратегій. Правова оцінка добросовісної конкуренції в межах екологічних ініціатив і недобросовісної конкуренції.

Тема 7. Оцінка ефективності розвитку зеленого підприємництва

Методи оцінки ефективності зелених бізнес-моделей і підприємств. Ключові показники ефективності: економічні, екологічні та соціальні. Оцінка впливу зелених ініціатив на довкілля та сталий розвиток. Оцінка фінансової стійкості зелених підприємств: витрати, доходи, рентабельність. Роль інструментів сталого розвитку для вимірювання результатів діяльності бізнесу. Методичні підходи до оцінки ефективності сталих ініціатив у різних країнах.

Тема 8. Стратегії розвитку зеленого підприємництва в умовах глобальних екологічних викликів

Аналіз глобальних екологічних викликів, таких як зміни клімату, внутрішнього біорізноманіття, забруднення навколишнього середовища. Стратегії адаптації підприємств до цих викликів через упровадження сталих і зелених бізнес-моделей. Перспективи розвитку зеленого підприємництва в контексті майбутніх екологічних змін. Огляд міжнародних стратегій і національних ініціатив у боротьбі з глобальними екологічними загрозами. Визначення ролі державного та приватного секторів у розробленні стратегії сталого розвитку підприємництва.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Сутність та напрями розвитку зеленого підприємництва	10	2	2	–	–	6	10	1	–	–	–	9
2.	Роль державної політики та регулювання у підтримці зеленого підприємництва	11	2	2	–	–	7	11	1	–	–	–	10
3.	Зелене підприємництво: типи сталих бізнес-моделей	16	4	4	–	–	8	16	2	2	–	–	12
4.	Інструментарій ефективного управління сталим розвитком зеленого підприємництва на основі smart-спеціалізацій.	11	2	2	–	–	7	11	1	2	–	–	8
5.	Фінансування зелених ініціатив: інструменти і механізми для сталого бізнесу	11	2	2	–	–	7	11	–	–	–	–	11
6.	Зелений маркетинг: як підприємство може успішно впроваджувати екологічні стратегії на ринку	11	2	2	–	–	7	11	–	–	–	–	11

7.	Оцінка ефективності розвитку зеленого підприємництва	10	2	2	–	–	6	10	1	–	–	–	9
8.	Стратегії розвитку зеленого підприємництва в умовах глобальних екологічних викликів	10	2	2	–	–	6	10	–	–	–	–	10
	Всього годин:	90	18	18	–	–	54	90	6	4	–	–	80

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до кожної теми.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Студенти денної форми навчання виконують індивідуальні завдання у формі наукової роботи.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку. Структура залікового білету включає 30 тестових завдань.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування студентам балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. «Зелений і безпечний Європейський Союз» : монографія / [А. О. Бояр (кер. авт.кол.), І. В. Кицюк, Н. І. Романюк та ін.]; за ред. А. О. Бояра, В. Й. Лажніка. Луцьк : Вежа друк, 2023. 592 с.
2. Гацька Л. П., Харченко Т. Б., Сагайдак Ю. А., Мурована Т. О. Основи «зеленої» економіки : навчальний посібник. К.: Освіта України, 2019. 271 с.
3. Зелене підприємництво. Практикум : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: М. М. Шовкалюк, О. М. Шевченко, В. І. Василенко. Електрон. текст. дані (1 файл: 1,18 Мбайт). Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2025. 69 с.
4. Мельник, Л.Г. «Зелена» економіка (досвід ЄС і практика України у світлі III і IV промислових революцій): підручник. Суми: ВТД «Університетська книга», 2018. 463 с.
5. Основні засади впровадження моделі «зеленої» економіки в Україні : навч. посібник / Т. П. Галушкіна, Л. А. Мусіна, В. Г. Потапенко та ін.; за наук. ред. Т. П. Галушкіної. Київ : Інститут екологічного управління та збалансованого природокористування, 2017. 154 с.
6. Політика ЄС щодо зеленої економіки та інновацій: Підручник. Орловська Ю.В., Чала В.С., Глущенко А.В./ під заг. ред. Орловської Ю.В. Д.: ПДАБА. 2023. 193 с.
7. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти: Підручник / І. Якименко, Л. Петрашко, Т. Диман, О. Салавор, Є. Шаповалов, М. Галабурда, О. Ничик, О. Мартинюк. К.:

НУХТ, 2022. 337 стор. URL: <http://rep.btsau.edu.ua/handle/BNAU/7990>

8. Green and blue economy on the threshold of digital change: textbook; Edited by I. Tatomyr, L. Kvasnii. Praha: OKTAN PRINT, 2021, 324 p.

7.2. Допоміжні джерела

1. Арзянцева Д. А., Захаркевич Н. П., Токар І.І. Формування бізнес-моделей для сталого розвитку стартапів. *Успіхи і досягнення у науці*. № 6(6) (2024) С. 738-752. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sas/article/view/14293/14363>

2. Арзянцева Д.А., Захаркевич Н.П., Іжевський П.Г., Крушинська А.В. Використання штучного інтелекту в процесі ухвалення управлінських рішень на підприємстві. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 6(34). С.713-725 <http://repository.vsau.org/getfile.php/36712.pdf>

3. Збірка кейсів «Європейські практики екологічної відповідальності та свідомого споживання» / М-во освіти і науки України, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; О.А. Зінченко, Приварникова І.Ю., В.С. Яковенко, Редько В.С., Пашенко О.В., Дніпро : 2023. 172 с. URL: https://www.dnu.dp.ua/docs/Jean%20Monnet/Zbirka%20keisiv_DOC.pdf

4. Кращі європейські практики управління відходами (посібник) / А. Войціховська, О. Кравченко, О. Мелень-Забрамна, М. Панькевич, [за заг. ред. О. Кравченко] . Видавництво «Компанія «Манускрипт»» Львів, 2019. 64 с.

5. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A>

6. Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017р. № 820-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/820-2017>.

7. Стежко Н. Декарбонізаційні стратегії та перехід до стійкого ведення сільського господарства в ЄС // International scientific-practical conference “Current issues of economics, finance, accounting, management and law: theory and practice”: conference proceedings (Aarhus, Denmark, October 25, 2024). Aarhus, Denmark: Scholarly Publisher ICSSH, 2024. – С. 4-7.

8. Столярчук Я. М., Ільницький Д. О., Рудьковський С. М. Зелене інвестування як механізм глобального сталого розвитку. Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки. 2023. №2. С. 241-246. URL: <http://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2023/05/2023-316-39.pdf> <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2023-316-2-39>

9. Цілі сталого розвитку. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku>

10. Шевчук І.В., Арзянцева Д.А., Захаркевич Н.П., Крушинська А.В., Самарічева Т.А. Розвиток кліматично нейтрального бізнесу: європейський досвід. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1 (52). URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/1186>

11. A European Green Deal: Striving to be the first climate-neutral continent. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

12. Directive 2008/98/EC Directive 2008/98/EC on Waste (Waste Framework Directive)–Environment; European Commission: Brussels, Belgium, 2008. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0098>

13. European Commission. 2020a. A New Circular Economy Action Plan for a Cleaner and More Competitive Europe. Available. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2020%3A98%3AFIN>.

14. European Commission. 2020b. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions—A Farm to Fork Strategy for a Fair, Healthy and Environmentally-Friendly Food System. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0381>.

15. European Parliament and Council Directive 94/62/EC of 20 December 1994 on packaging and packaging waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31994L0062>.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Бізнес: сталий розвиток. URL: https://business.dia.gov.ua/education/biznes_stalyi_rozvytok
2. Веб-портал Eurostat - European Commission. URL: <http://ec.europa.eu>
3. Державна служба статистики України: офіційний вебсайт. URL: www.ukrstat.gov.ua
4. Міністерство економіки України: офіційний вебсайт. URL: <http://www.me.gov.ua/>
5. Національний інститут стратегічних досліджень. Офіційний вебсайт: URL: <http://www.niss.gov.ua>
6. Опендатабот – дані бізнесу. URL: <https://opendatabot.ua/>
7. Платформа дистанційних курсів ООН щодо змін клімату (UN Climate
8. Прозорро: вебсайт. URL: <https://prozorro.gov.ua/>
9. Change Learning Partnership). Каталог курсів: <https://unccelearn.org/courses/>
10. Coursera. URL: <https://www.coursera.org/>
11. EdEra. <https://ed-era.com/>
12. Prometheus. URL: <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/kubernetes-basics/>
13. World Green Economy Organization/ Official web page. URL: <https://worldgreeneconomy.org/about-wgeo/>
14. YouControl - українська аналітична онлайн-система для бізнесової аналітики. URL: <https://youcontrol.com.ua/>
15. Zero Waste International Alliance. URL: <https://zwia.org/>